

rossi zini

LA PIETRA DEL PARAGONE

MELODRAMMA GIOCO

OPERA TRIONFO

DIRIGENT **Ivo Meinert** REGISSEUR **Laurence Dale**

GIOACCHINO ROSSINI

Pesaro (Italië), 29 februari 1792 –
Passy (tegenwoordig een stadsdeel van Parijs),
13 november 1868

LA PIETRA DEL PARAGONE

Melodramma giocoso in twee bedrijven (1812)
Italiaans libretto van Luigi Romanelli

Wereldpremière

La Scala in Milaan, 26 september 1812

Nederlandse première

Leidse Schouwburg, 2 november 2011

Muzikale leiding

Ivo Meinen

Regie

Laurence Dale

Rolverdeling

Il Conte Asdrubale *Willem de Vries*

La Baronessa Aspasia *Eva Kroon*

La Marchesa Clarice *Anna Traub*

La Donna Fulvia *Nicola Mills*

Macrobio *Ludovic Provost*

Il Cavalier Giocondo *Sébastien Romignon Ercolini*

Pacuvio (poeta) *Job Hubatka*

Fabrizio (servitore) *Arman Işleker*

Musici

Opera Trionfo Kamerorkest

Decor en kostuums

Gary McCann

Lichtontwerp

Alex Brok

VOORSTELLINGEN

LA PIETRA DEL PARAGONE –
melodramma giocoso van rossini

ma 31 oktober 2011, 20.15 uur
Kampen Stadsgehoorzaal (try-out)
www.stadsgehoorzaalkampen.nl 038 331 7373

wo 2 november 2011, 20.15 uur
Leidse Schouwburg (première)
www.stadspodia.nl 0900 900 1705

wo 9 november 2011, 20.00 uur
Theater Heerlen
www.parkstadlimburgtheaters.nl 045 571 6607

do 17 november 2011, 20.15 uur
Heerenveen Posthuis Theater
www.posthuistheater.nl 0513 619 494

ma 21 november 2011, 20.15 uur
Den Haag Koninklijke Schouwburg
www.ks.nl 0900 345 6789

do 24 november 2011, 20.00 uur
Utrecht Stadsschouwburg
www.stadsschouwburg-utrecht.nl 030 230 2023

vr 25 november 2011, 20.15 uur
Helmond 't Speelhuis
www.theaterspeelhuis.nl 0492 587 000

wo 30 november 2011, 20.15 uur
Amsterdam Muziekgebouw aan 't IJ
www.muziekgebouw.nl 020 788 2000

zo 11 december 2011, 14.30 uur
Haarlem Stadsschouwburg
www.theater-haarlem.nl 023 512 1212

wo 14 december 2011, 20.15 uur
Amersfoort De Flint
www.deflint.nl 033 422 9222

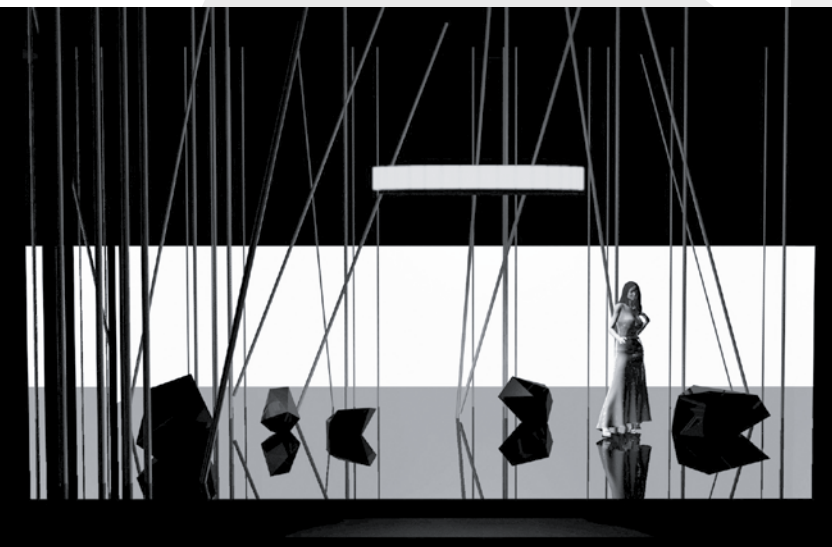
vr 16 december 2011, 20.15 uur
Groningen Stadsschouwburg
www.de-oosterpoort.nl 050 368 0368

De opera wordt in het Italiaans gezongen en in het Nederlands boventiteld. Pauze na het eerste bedrijf.

INHOUD

- 5 In meerdere opzichten een toetssteen!
- 6 Tableau de la troupe
- 9 Synopsis
- 14 Geerten Meijsing: *De toetssteen*
- 24 Biografieën
- 32 Opera Trionfo

rossini

IN MEERDERE OPZICHTEN EEN TOETSSTEEN!

Hetgeen Graaf Asdrubale graag zou willen weten is wie van de hem omringende vrienden oprechte gevoelens jegens hem koesteren en wie het alleen om zijn zojuist verworven rijkdom te doen is. Om dit te toetsen verzint de Graaf een list.

Maar niet alleen de kleurrijke operapersonages worden in dit verhaal op de proef gesteld. Ook voor Opera Trionfo is deze productie een ware toets. Zal dit hier tot nog toe onbekende jeugdwerk van de meester nog een extra impuls geven aan zijn toch al enorme populariteit of zal het bij nader inzien blijven steken in de marge van de vergetelheid? Deze toets zal het leren.

Wie ook een toets doorstaat is onze dirigent Ivo Meinen! Het is zijn eerste omvangrijke productie: een werkelijk grote uitdaging – ik toets hem in op glansrijk. Ook de acht voortreffelijke zangers gaan vast allemaal ‘door naar de volgende ronde’. Met hun prestatie overstijgen zij integraal het toetsniveau.

Het toetsstadium ver voorbij zijn uiteraard regisseur Laurence Dale en ontwerper Gary McCann. Thank you from all our hearts for what you both have made possible by creating this production for us!

En in een grote omhelzing dank ik allen en iedereen die zich er ook nu weer – en nog steeds – zo geheel voor inzetten.

Wij allen wensen u een plezierige avond.

Jeanne Companjen

TABLEAU DE LA TROUPE

Il Conte Asdrubale *Willem de Vries, bariton*
La Baronessa Aspasia *Eva Kroon, mezzosopraan*
La Marchesa Clarice *Anna Traub, alt*
La Donna Fulvia *Nicola Mills, sopraan*
Macrobio *Ludovic Provost, bas*
Il Cavalier Giocondo *Sébastien Romignon Ercolini, tenor*
Pacuvio (poeta) *Job Hubatka, bariton*
Fabrizio (servitore) *Arman Işleker, bas*

Muzikale leiding *Ivo Meinen*
Regie *Laurence Dale*
Decor en kostuums *Gary McCann*
Lichtontwerp *Alex Brok*

Directeur *Jeanne Companjen*
Productie *Joanne de Roest*
Regieassistenten en avondregie *Anne Slothouwer*
Voorstellingsleider *Saskia Waaijer*
Decorbouw *Decoratelier Petruk*
Transport decor *Pieter Smit*
Kostuumvervaardiging *Kostuumatelier Martina*
Kap en grime *René Melisse*
Repetitors *Dante Boon en Bram Buitenkant*
Reistechnici *Paddy Dawson en Toss Levy*
Coupeuse *Susi Henning*
Vertaling libretto *Janneke Vermeulen*
Boventiteling *Jurjen Stekelenburg*
Orkestinspecteur en stagemanager *Jeroen Blokker*
Publiciteit *Dimitri van der Werf*

OPERA TRIONFO KAMERORKEST

Fluit *Romana Goumare en Rob van Dord*
Hobo *Alexander van Eerdewijk*
Klarinetten *Margreet Houtman en Bas van der Sterren*
Fagot *James Aylward*
Hoorns *Christiaan Poel en Alex Thyssen*
Pianoforte *Dante Boon*
Eerste violen *Casper Donker (concertmeester),
Myrthe Helder en Françoise Varseveld*
Tweede violen *Wiesje Nuiver, Feyona van Iersel en
Monica Vitali*
Altviool *Marit Ladage en Adriaan Breunis*
Cello *Leonard Besseling*
Contrabas *Arjen Leendertz*

*Baroness
Aspasia*

Asdrubale

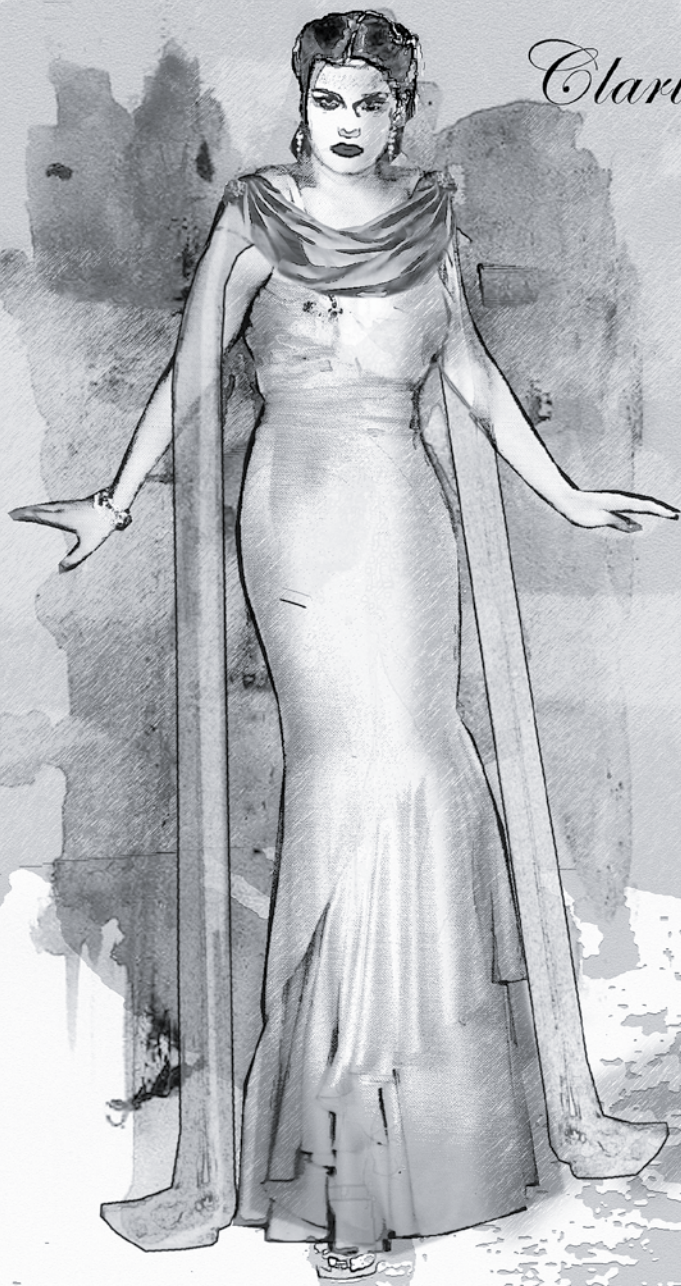
SYNOPSIS

EERSTE AKTE

Graaf Asdrubale is een overtuigd vrijgezel die een riant erfenis heeft verworven. Hij ontvangt voor het weekend gasten in zijn landhuis. In het gezelschap bevinden zich drie dames die graag in het huwelijksbootje met hem willen stappen: de hooghartige barones Aspasia, de wonderlijke Donna Fulvia en de charmante markiezin Clarice. Geven zij echt iets om hem of komen ze slechts op zijn geld af? De graaf wil hen op de proef stellen. Hij hoopt dat de geestige Clarice de test zal doorstaan. Voor haar voelt hij namelijk het meest. Hij ziet bezorgd aan dat zij opvallend aardig doet tegenover zijn beste vriend, de dichter Giocondo. Is het een uiting van vriendschap of betekent het meer? Echt ontspannen gaat het er niet aan toe. Donna Fulvia heeft haar protegé meegenomen: de langdradige dichter Pacuvio, die tot frustratie van de aanwezigen per se zijn talentloze poëzie wil voordragen. Ook de roddeljournalist Macrobio is te gast – hij valt behoorlijk uit de toon. Al snel ontstaan er verwickelingen. De barones Aspasia probeert Macrobio's journalistieke invloed te misbruiken om de graaf van haar rivalen te vervreemden. Donna Fulvia rekt zich al rijk; zij belooft Pacuvio financieel te onderhouden, zodra zij met de graaf getrouwd is. Pacuvio verklaart dat hij zijn rivaal Giocondo niet kan uitstaan. De riooljournalist Macrobio maakt in Giocondo weer driftbuien los, die zelfs Clarice niet kan temperen. Tot Giocondo's ergernis schiet de hoffelijke graaf haar te hulp. Het is overduidelijk dat de graaf veel voor haar voelt. Alleen komt hij er niet voor uit. Hoewel dat Clarice frustreert, is zij vastbesloten haar liefde voor hem te bewijzen.

De graaf en zijn toegewijde butler Fabrizio spreken door hoe zij de potentiële huwelijkskandidaten op de proef gaan stellen. Macrobio verzamelt materiaal voor zijn roddelrubriek. Hij denkt beet te hebben als hij vluchtig Clarice en Giocondo afluistert en vermoedt dat zij geliefden zijn. Het ontgaat Macrobio dat Clarice de dichter toevertrouwt dat zij weliswaar veel om hem geeft, maar dat haar liefde uitgaat naar de graaf. Macrobio gaat aan de slag met een artikel over de ontrouw van de toekomstige bruid, maar wordt onderbroken door Pacuvio, die hulp vraagt voor de publicatie van zijn verschrikkelijke verzen. Clarice

Clarice

beschimpt de graaf, Giocondo en Macrobio. Terwijl zij verwachten dat vrouwen toonbeelden van deugdzaamheid zijn, nemen mannen de vrijheid om zich te gedragen zoals ze willen.

Tijd om het snode plan in werking te stellen. Fabrizio meldt dat een brief is bezorgd. De graaf leest hem aan zijn gasten voor. Het blijkt dat hij gedwongen wordt een schuld in te lossen en bankroet is geraakt. Hij breekt het voorlezen af. Zogenaamd totaal overstuurd trekt hij zich in zijn privé-vertrekken terug. De gasten lezen de brief verder: een vreemdeling zal langskomen om de uitstaande schuld op te eisen. Ze geloven het oprecht. Een oosterling dringt daadwerkelijk het landhuis binnen en neemt niet alleen de bezittingen van de graaf, maar ook die van zijn gasten in beslag. Pas als hij vertrokken is, keert de schijnbaar berooide graaf quasi gebroken terug.

Fulvia en de barones wijzen hem prompt af als een sujet beneden hun stand. Giocondo daarentegen biedt hem onderdak aan. Clarice wil met de graaf niet alleen haar huis, maar ook haar bezit en haar hart delen. Dan vindt Fabrizio 'toevallig' een brief die de aansprakelijkheid van de graaf voor zijn schuld ontkracht – zijn vermogen is in ere hersteld. In allerijl wordt het gevierd, maar de gasten hebben hun ware aard getoond en zijn in verlegenheid gebracht.

TWEEDE AKTE

De graaf en Clarice lijken verenigd (hoewel de graaf nog steeds niet zijn gevoelens heeft uitgesproken). Giocondo gunt het hun in eerste instantie van harte. De vier overige gasten voelen zich vernederd en zinnen op wraak. Om de lucht te klaren nodigt de graaf hen uit voor een jachtpartij in de bossen. De graaf en zijn gasten rijden met geweren het jachtgebied in. Pacuvio raakt de weg kwijt. Als hij alleen door het bos zwerft, steekt een storm op. De andere gasten zoeken een schuilplaats. Het jachtgeweer en de papieren van Pacuvio worden weggeblazen.

Als de storm is gaan liggen, denkt Giocondo dat hij het gezelschap uit het oog is verloren. Hij beseft dat zijn liefde voor Clarice vergeefs is en geeft lucht aan de storm die nu in zijn hart opsteekt. Clarice hoort het en verzekert hem

Giocondo

dat haar vriendschap van kracht blijft – zij is alleen verliefd op de graaf. Macrobio spoort de graaf aan om Clarice en Giocondo te beloeren. De graaf krijgt de indruk dat zij geliefden zijn. Hij stapt op Giocondo af, die na verwijten van de graaf in woede ontvlamt. Ze gaan zelfs op de vuist. Macrobio gaat er als een haas vandoor om zijn camera te halen en de scène te vereeuwigen. Ondertussen komt de graaf tot inzicht. De vrienden leggen het bij en besluiten vrolijk om Macrobio een lesje te leren. Het lachen vergaat hen als plotseling een onbekende soldaat arriveert, die verkondigt dat hij zijn zuster Clarice zal meenemen en dat de graaf haar nooit meer terug zal zien. De graaf verklaart dat hij zo verliefd is geworden dat hij zich zonder haar van het leven zal beroven. De soldaat trekt zijn snor af en ontdoet zich van zijn jas. Clarice blijkt zich succesvol te hebben vermomd. Eindelijk heeft de graaf zijn liefde voor haar uitgesproken. Eind goed, al goed.

DE TOETSSTEEN

Geerten Meijsing

Stendhal was erbij, die 26ste september van 1812 in de Scala van Milaan: waarlijk een grootse gebeurtenis, de première van *La pietra del paragone*, na vier dagen uitstel waarin nog koortsachtig geschreven werd en de losse stukken tot een geheel geregen moesten worden. De zangers hadden nauwelijks tijd om hun partijen in te studeren, en de muzikanten van het orkest speelden a prima vista van partituren met de inkt nog nat. Deze opera buffa – nee, pardon, het is in alle opzichten een melodramma giocoso, zoals ook op het ingenieuze libretto van Luigi Romanelli te lezen staat – was het eerste doorslaggevende succes van de jonge componist. Het luidde op slag zijn nationale, en al spoedig ook zijn internationale roem in. Want laten we er niet omheen draaien: Gioacchino Rossini is en blijft de grootste componist ter wereld. In absolute zin, voeg ik daar nog aan toe en ik kom er straks op terug.

Stendhal, die zijn hele leven de componist is blijven volgen, schrijft over die eerste keer in zijn *Vie de Rossini*¹: ‘Deze opera luidde in de Scala een periode van enthousiasme en vreugde in: massaal kwamen de mensen naar Milaan vanuit Parma, Piacenza, Bergamo, Brescia en alle steden binnen een straal van twintig mijl. Rossini werd de meest geziene persoon van Italië; iedereen stond te dringen om een glimp van hem op te vangen.’ Er volgden 53 heropvoeringen op rij!

De twee scheelden amper tien jaar en waren beiden dronken van geluk met de nieuwe vrijheid van zeden die het Napoleontische bevrijdingsleger gebracht had in wat nu weer Gallië Cisalpina heette. Bevrijding van de verstikkende en reactionaire atmosfeer die de Pauselijke Staten over haar onderdanen legde. Nog het jaar daarvoor was de *opera buffa* van Rossini *L'equivoco stravagante*, na een veelbelovende première in het Corso-theater te Bologna, door de autoriteiten van de planken gehaald omdat het stuk te scabreus zou zijn. De doorgaande oorlogen van Napoleon, die nu aan zijn fatale Russische campagne was begonnen, hadden vanzelfsprekend hun schaduwzijde: alle Italiaanse mannen die nu onder de Franse overheersing vielen dienden zich aan te melden bij het leger. Het lot van de Italiaanse regimenten bij de chaotische terugtocht uit Rusland was meer dan gruwelijk. Maar dat is een ander

¹ *Vie de Rossini*, Paris 1824.

Fabrizio

*Donna
Fulvia*

verhaal, en nu praten we niet over campagne maar over champagne!

En zie wat voor gelukskind onze Rossini is: de Franse onderkoning van Italië, Eugène de Beauharnais, wordt zozeer meegesleept door de algemene euforie die *La pietra del paragone* teweegbrengt onder de bevolking dat hij bij de Franse minister voor Gioacchino vrijstelling van dienstplicht vraagt: 'Ik kan niet voor mijzelf verantwoordelijk een zo kostbaar bestaan bloot te stellen aan vijandelijk vuur. Dan hebben we misschien een middelmatig soldaat minder, maar zo behouden we in elk geval een groot genie voor de Staat.'

Je kunt het bijna niet begrijpen: Rossini was twintig, amper twee jaar van het conservatorium, en datzelfde jaar had hij in vliegende vaart, van Bologna via Ferrara naar het noorden oprukkend, waar hij bliksemsnel zijn aandacht moest verdelen tussen het San Moisè-theater van Venetië en de Scala van Milaan, al vijf opera's geschreven, op de planken gebracht en gedirigeerd. Je wordt er duizelig van (zeker als je de beroerde omstandigheden van het reizen per postkoets in aanmerking neemt, en de herbergen vol vliegen, luizen en kakkerlakken). Ongeacht zijn omstandigheden bruiste het van melodieën en muzikale invallen in het hoofd van de jeugdige Rossini. Hij had amper tijd om alles op te schrijven van deze kwistige overvloed die door zijn tomeloze genie werd ingeblazen, en met een tomeloze energie verwerkt. Ook uit voortdurende geldnood, kan men daar aan toevoegen, want zijn werk werd aanvankelijk slecht betaald: voor *La pietra del paragone* ontving hij zesduizend francs.

Stendhal en Rossini hadden met elkaar gemeen dat ze altijd in een roes van verliefdheid verkeerden: de componist was voor het theater gaan schrijven (in plaats van voor de Kerk) omdat hij vanaf zijn jongensjaren met zijn moeder onder frivole zangeresjes had verkeerd, en de schrijver viel halsoverkop voor de zingende operasterren. Jaren later is Stendhal op weg naar Napels, en noteert hij: 'In Terracina wordt ons voorgesteld te souperen met de reizigers die uit Napels komen. [...] Onder de zeven à acht commensalen valt me een heel mooie, blonde man op, enigszins kalend, wat jonger dan ik. Ik vraag hem naar nieuws uit Napels, vooral naar de muziek daar: hij antwoordt met vastomlijnde, briljante en geestige ideeën. Ik vraag hem of er nog

hoop is dat ik de *Otello* van Rossini in Napels kan zien; hij antwoordt met een glimlach. Ik zeg hem dat in mijn ogen Rossini de toekomst van de Italiaanse school is: dat hij als enige een geboren genie is; en dat zijn successen niet te danken zijn aan de rijke orkestpartijen maar aan de schoonheid van zijn aria's. Ik bemerk bij de man een zweem van verlegenheid; de reisgezellen moeten glimlachen: het blijkt Rossini zelf te zijn. Gelukkig, en door stom toeval, heb ik het niet gehad over de luiheid van dit bijzondere genie, en ook niet over zijn talrijke plagiaten.² Even onbegrijpelijk is het dat *La pietra del paragone* een ietwat ondergeschoven kindje is gebleken voor het nageslacht: het werk wordt weinig uitgevoerd en behoort niet tot het grote repertoire. En toch was het uitzinnig succes van die eerste opvoeringen terecht: we hebben hier te maken met een volwaardige, ik zou bijna zeggen rijpe Rossini, met alle kwaliteiten die daarbij horen, geestig, uitbundig, sprankelend, van een soms halsbrekende snelheid, wervelend en sexy. Omdat het laatste woord misschien niet past bij de plechtige atmosfeer waarmee de opera altijd omringd wordt, voeg ik daar aan toe *swingend*. Jawel, Rossini swingt! Zijn melodieën en ensembles brengen de toeschouwer en luisteraar in beweging; het is onmogelijk je *niet* te laten meeslepen.

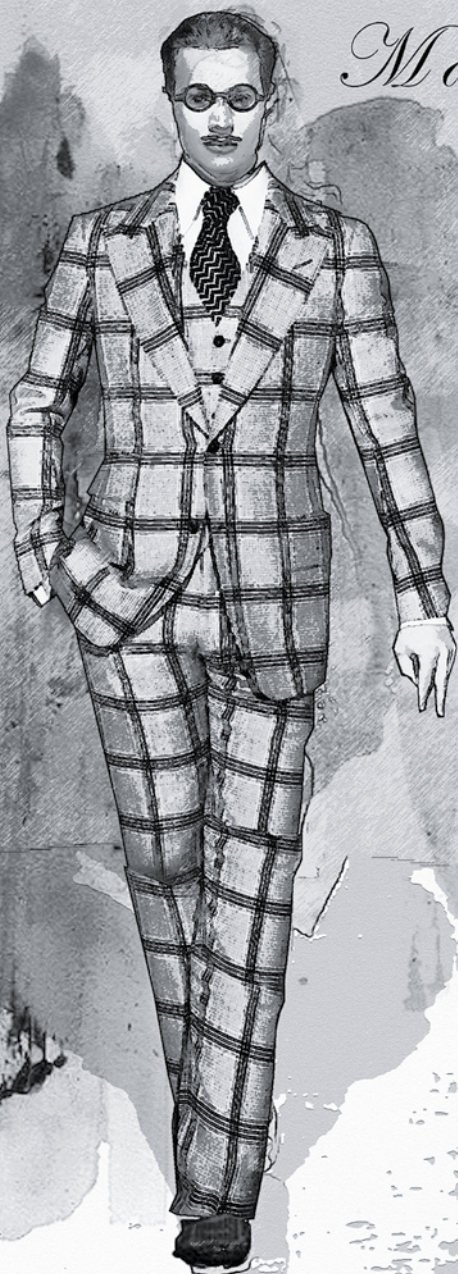
In dit geval had Rossini geluk een even ingewikkeld als geslaagd libretto aangereikt te krijgen van Romanelli – waarmee de gemeenplaats wordt weersproken (door Stendhal in het leven geroepen) dat het bij Rossini nooit om de tekst gaat maar alleen om de muziek. Rossini, die altijd overal de draak mee steekt, maakt er in dit stuk een goeie grap over: *questa musica è divina, ma di dramma non si sa*. (Overigens was het heel gebruikelijk dat de componist naar believen de tekst bewerkte, wegstreepte wat hij niet kon gebruiken, aanvullingen maakte die hij nodig achtte, etc. Het componeren van de recitatieven werd uitbesteed aan mindere goden.) Hier weet in tegendeel de maestro de finesses, woordgrappen, accenten, ironie, dubbelzinnigheid, rijmen en metra waartoe de tekst zich leent, optimaal uit te buiten. Al is het ook in dit geval waar dat de componist zo met de woorden weet te goochelen dat ze in *uptempo* duetten, kwintetten en sextetten bijna abstract worden, losgezongen van hun betekenis – zodat je moet constateren dat hij niet louter muziek aan de woorden toevoegt, maar

² *Rome, Naples et Florence, Paris, 1817.*

Pacuvio

Macrobio

dat hij van die woorden zelf abstracte muziek weet te maken, losgezongen van hun semantische betekenis. In de stemmingswisselingen, omdraaiingen, herhalingen, paradoxen, dramatische wendingen, dubbele bodems en algemene intriges van de personages, slaagt Rossini erin, op zijn beste momenten, hun uitingen van blijheid, twijfel, ontgoocheling, smart, melancholie, bedrieglijkheid of stompzinnigheid en opluchting te maken tot een weergave van die verschillende affecten zelf, in een breed opgezette *carte du tendre*, waarmee een soort Periodiek Systeem van de hartstochten of gemoedsaandoeningen wordt bedoeld.

De *toetssteen* slaat op twee parallel en door elkaar heen lopende intriges: drie weduwen (twee vrolijke en een treurige), Donna Fulvia, Barones Aspasia en Markiezin Clarice dingen naar de hand van de rijke graaf Asdrubale, en worden door hem op de proef gesteld, want hij heeft aanvankelijk geen hoge dunk van vrouwen. Daarnaast zijn er aan het hof nadrukkelijk drie afzonderlijke literaire types aanwezig (die op hun beurt weer flirten met de vrouwen): een onnozele dichter, Pacuvio (maar zijn 'malle gedichten' zijn buitengewoon geestig; neem *de schim van de Mississippi-pipi-pipi*), een sombere literator tevens vriend van de graaf, *cavaliere* Giocondo, en een omkoopbare journalist, Macrobio. Hier is de *toetssteen* niet alleen welke van de drie genres belangrijker is, maar ook welk het meest betrouwbaar, geloofwaardig en waarachtig is. De literatuur als toetssteen voor de maatschappij. Onnodig te zeggen dat de journalistiek er het slechtst afkomt. Overigens speelt de laatste *opera buffa* van Rossini, *La Gazzetta* uit 1816, ook in het milieu van een krant. (Ik denk dat die krant van Macrobio zelf *De toetssteen* heet, en dat onze nationale kwaliteitskrant daar zijn motto aan ontleend heeft.) Als laatste personage hebben we nog de bas Fabrizio, de trouwe majordomus van de graaf.

Veel bassen, slechts één tenor (Giocondo), een sopraan, een mezzosopraan, en een schitterende partij voor contralto. We moeten niet vergeten dat die opera's op de beschikbare zangers en stemmen geschreven werden, die door de operahuizen voor een bepaald seizoen in contract waren genomen. In dit geval was Rossini uitgenodigd door de Scala op voorspraak van de mooie alt Maria Malibran die hij bij het Corso-theater in Bologna heeft leren kennen en op wie hij meteen verliefd was geworden. Daaraan hebben

we te danken dat de twee hoofdrollen vervuld worden door de vrij ongebruikelijke combinatie van een bas en een alt. Het is ontegenzeggelijk waar dat die stem aan Clarice meer karakter geeft, meer diepgang, dan aan de twee sopranen, voor wie geen grote rollen zijn weggelegd. En het is opvallend hoeveel plaats wordt ingeruimd voor de mannelijke bijrollen, die bijna voortdurend aanwezig zijn. Je zou gerust kunnen zeggen dat de journalist Macrobio ook een hoofdrol speelt – en eigenlijk de show steelt.

Stendhal schrijft: ‘Tussen de menigte parasieten en allerlei soorten hielenlikkers die het kasteel van de graaf platlopen, heeft de librettist op het eerste plan don Macrobio gezet, de streekjournalist. [...] Deze Macrobio is een intrigant, een angsthaas, een opschepper, een deugniet, maar geen dwaas; hij neemt het op zich ons te laten lachen, in samenwerking met don Pacuvio, een bezeten dichter die iedereen altijd lastigvalt met zijn verzen.’

De aria in de veertiende scène van de eerste acte: ‘*sul Teatro di Lugano / gran furor del Solimano!*’ (bulderend gelach bij het Milanese publiek) waarin Macrobio vertelt wie er allemaal bij hem aankloppen voor een goede recensie, tegenover een vergoeding, is werkelijk onweerstaanbaar. Het is ook een melodie die je nooit meer uit je hoofd krijgt als je hem één keer hebt gehoord.

Datzelfde geldt misschien in meerdere mate voor de introductie van de eerste scène van de tweede akte, na de omslag, en de omkering van de fortuin, wanneer iedereen zijn of haar motieven met smoesjes probeert te verzachten en Macrobio, later afgewisseld door de andere personages, op een verrukkelijke huppelende melodie, waarbij het vrouwelijk rijm aan het slot van elk vers te veel nadruk krijgt om waarachtig te lijken: *Io del credito nel sostanza ...* Je zou het zelf wel de hele dag willen zingen!

Er volgt een jachtpartij, iedereen vliegt elkaar in de haren en de mannen willen allemaal met een ander duelleren, de vriend van de graaf blijkt ook een oogje op Clarice te hebben, verkleedpartijen en travestieën (de graaf als Turk en schuldeiser, die dolkomisch koeterwaals uitkraamt en op het laatst alleen nog maar *sigillare* kan uitbrengen: in beslag nemen), een even stoere als aandoenlijke Clarice met donkere stem in de rol van soldaat), het spel met de echo aan het begin van de eerste acte tussen Clarice en Pacuvio, dat later weer geëchood wordt door een echospel

tussen Clarice en de graaf – een feest aan het begin en een aan het slot, schuimend en bruisend als de champagne die geschonken wordt. Zo is Rossini.

Er is natuurlijk veel meer over dit *melodramma giocoso* te vertellen: de wel degelijk rijke orkestpartijen, de beroemde ‘crescendi’ (in volume *en in tempo*) van Rossini, onverwachte modulaties, de schitterende pastorale waarmee de jachtpartij en het onweer worden ingeluid, Beethoven in miniatuur (met een bloedmooie hoornpartij), het duizelingwekkende slotsextet, een werveling van gelukzaligheid. Frédéric Vitoux³ over dit lievelingswerk: ‘De orkestratie is voor die tijd ongewoon rijk. Op een treurig andante volgt een briljant en stralend allegro. Maar het hele muzikale klimaat van de opera is licht en bekoorlijk als een zomeravond, een wandeling in een park, het spel van schaduw en licht, het zijdeachtige ritselen van de jurken, blikken die zich verschuilen onder een werveling van parasols ...’

Rossini was al veertig jaar onsterfelijk toen hij in 1868 te Parijs stierf en de onsterfelijkheid binnenging. (Hij wordt onder enorme belangstelling begraven op Père-Lachaise; ruim dertig jaar later worden zijn stoffelijke resten opgegraven, omdat de Italianen zijn hart in de Santa Croce van Florence willen bijzetten, tussen de andere groten van de nieuwe staat.) Veertig jaar waarin hij bijna niets meer geschreven heeft, zeker geen opera’s; gedurende die veertig jaar bleef hij beschouwd worden als de grootste componist ter wereld.

Waarom heeft deze man in de eerste twintig jaar van zijn werkzame leven veertig opera’s geschreven, en zweeg hij de laatste veertig jaar van zijn leven? Volgens mij is het antwoord heel eenvoudig: Rossini heeft in zijn eentje (*pace* Pergolesi’s *La serva padrona* (1733) en het werk van Cimarosa) de burleske van de *opera buffa* op een hoger plan getild, vervolgens de recitatieven onderdrukt, en daarna het genre via de *semi-seria* tot aan de Franse Grand Opéra geleid, met het eindeloze werk *Guillaume Tell* (1829) – kortom, de opera doorgevoerd tot haar uiterste consequenties. Van barok, via romantiek tot aan het verisme. Daarna was het af, wat hem betrof. Hij heeft de opera van haar prille begin naar haar plechtstatige en oeverloze einde gedirigeerd. Rossini personifieert de geschiedenis van de opera, en is daarmee de grootste componist aller tijden. *Il giornal ne parlerà!*

³ *Gioacchino Rossini*, Paris 1990. Zeer aanbevolen! Ook in het Nederlands vertaald.

BIOGRAFIEËN

De dirigent en Rossini-fan IVO MEINEN is een veelzijdig musicus. Als dirigent stond hij voor het Limburgs Symfonieorkest (Bruckners *Vierde symfonie*), het Nederlands Philharmonisch Orkest, het Riga Kamerorkest en het Bergisch Symfonieorkest. Ook de conservatoriumorkesten van Gent, Maastricht

en Tilburg stonden onder zijn leiding, net als het Zeister Philharmonisch Orkest, Sinfonia Hoorn, strijkorkest Musica Montana en blazersensemble Timber. Zijn studie orkestdirectie volgde hij in Maastricht bij Jan Stulen en Enrico Delamboye, en in Essen bij David de Villiers. Op uitnodiging van het Rotterdams Philharmonisch Orkest nam hij deel aan een masterclass van Valery Gergiev. Ivo Meinen werkte als assistent van Enrico Delamboye (in het Theater van Koblenz) en Roberto Benzi. Momenteel assisteert hij Ed Spanjaard.

Ivo Meinen concentreert zich momenteel op zijn dirigentenloopbaan. Tot voor kort was hij zeer actief als violist. Hij remplaceerde in het Koninklijk Concertgebouw Orkest, het Nederlands Philharmonisch Orkest, Holland Symfonia en het Radio Symfonie Orkest. Ook speelde hij in het pianotrio Aramis. Als solist was hij te beluisteren in het vioolconcert van Max Bruch, Beethovens *Tripleconcert* en solostukken van De Sarasate en Saint-Saëns. Viool studeerde Ivo Meinen in Utrecht bij Joyce Tan en Davina van Wely, in Amsterdam bij Lex Korff de Gidts en Herman Krebbers (eerste fase), en in Den Haag bij Peter Brunt (tweede fase). Ook als violist nam Ivo Meinen deel aan masterclasses, van Herman Krebbers, Rudolf Koelman en Ilya Grubert.

Na een succesvolle internationale zangcarrière zette de tenor LAURENCE DALE in 2000 een nieuwe stap in zijn loopbaan: op uitnodiging van Peter Brook regisseerde hij *La tragédie de Carmen* voor de Nationale Opera van Bordeaux. Snel daarna werd hij voor meerdere producties gevraagd: Haydns

L'incontro improvviso (Haydn Tage in het Eszterházy Paleis van Eisenstadt), Mozarts *Così fan tutte* (Schönbrunn Festival, Wenen), *Das Land des Lächelns*, *Der Graf von Luxemburg* en *Der Zarewitsch* van Franz Lehár (Lehár Festival in Bad Ischl, Innsbruck en Salzburg) en *Ariadne auf Naxos* (Opera van Monte Carlo Opera met Lawrence Foster, een coproductie met de Opéra Royal de Wallonie te Luik). Voor Neal Gorens Gotham Chamber Opera in New York ensceeneerde hij *Dido and Aeneas* en *Les malheurs d'Orphée*. Ook tekende hij voor de Franse première van Thomas Adès' *Powder her Face*. Voor de Nationale Reisopera regisseerde hij *Les contes d'Hoffmann*, Gassmanns *Opera Seria*, Poulencs *La voix humaine* en Ravels *L'heure espagnole*. In het Concertgebouw had hij de supervisie over een semisce-nische voorstelling van *Don Giovanni* (met Vincent de Kort als dirigent), die bij pers en publiek groot succes oogste. Ook was Laurence Dale artistiek directeur van het Opéra Théâtre de Metz, waar hij het repertoire uitbreidde met onder andere Aubers *Gustave III*, Meyerbeers *Les Huguenots*, Brittens *Turn of the Screw* en Adès' *Powder her Face*. Als *artistic consultant* van Opera Africa regisseerde hij Bellini's *I Capuleti e i Montecchi*, door de Zuid-Afrikaanse pers bestempeld als beste productie van het decennium en artistiek evenement van het jaar. In Johannesburg en Pretoria stoomde hij jonge zangers klaar voor Verdi's *Aida* en riep hij Opera Extravaganza in het leven – een show met tenor Johan Botha, jong zangtalent en de Bala Brothers (een Zuid-Afrikaanse *boy band*) die in uitverkochte zalen met staande ovaties werd onthaald.

In 2000 nam Laurence Dale van Mstislav Rostropovich het artistiek leiderschap van het Evian Festival over. Voor dat festival nodigt Dale internationale artiesten en orkesten uit. Hij treedt er ook op als dirigent, van onder andere Sinfonia Varsovia, de Philharmonie der Nationen en de Opéra National de Lorraine. Gepland staan een nieuwe encscenering van *Die Fledermaus* voor de Nationale Opera van Noorwegen en nieuwe producties bij de Nationale Reisopera en Opera Trionfo.

De Noord-Ierse ontwerper **GARY MCCANN** volgde zijn opleiding aan Nottingham Trent University. In Ierland en Engeland, maar ook internationaal werkt hij intensief als ontwerper voor theater, opera, televisie en evenementen. Zijn werk is tentoongesteld in het Victoria and Albert Museum te Londen.

Recente en toekomstige opdrachten zijn: *Cooking With Elvis* (West End, London), *The Pitmen Painters* (Live Theatre, National Theatre, Duchess Theatre, West End and Samuel J. Friedman Theatre, Broadway), *Three Days in May* (UK Tour, West End), *33 Variations*, *In Zeichen Der Kunst* (Volkstheater, Vienna), *Die Fledermaus* (Nationale Opera van Noorwegen), *La voix humaine*, *L'heure espagnole* (Nationale Reisopera), *The Girl in the Yellow Dress* (Market Theatre, Johannesburg, Grahamstown Festival, Stadtheater Stockholm), *Someone Who'll Watch Over Me* (Perth Theatre), *Così fan tutte* (Schönbrunn Festival, Wenen) *Norma* (Nationale Opera van Moldavië), *Fidelio* (Garsington Opera), *Grimm Tales* (Library Theatre, Manchester), *Guys and Dolls* (Bielefeld Theater), *A Northern Odyssey*, *Me & Cilla*, *Top Girls*, *Motherland* (Live Theatre), *Così fan tutte* (Royal Academy of Music), *There's Something About Simmy* (Theatre Royal Stratford East tour), *Home by Now* (BALTIC), *Thieves' Carnival*, *Broken Glass* (Watermill Theatre, Newbury), *Hurricane* (Arts Theatre London, 59th St Theatre New York), *Protestants* (Soho Theatre), *The Little Prince*, *Much Ado About Nothing*, *The Glass Menagerie*, *The Man of Mode*, *Twelfth Night*, *Iphigeneia* (Lyric Theatre, Belfast), *The Government Inspector*, *The Witch* (R.A.D.A.), *Song of the Western Men* (Chichester Festival Theatre), *L'elisir d'amore*, *Die Zauberflöte*, *La bohème*, *Il barbiere di Siviglia*, *La fille du régiment* (Swansea City Opera) en *Promised Land* for Canterbury Festival.

ZANGERS

De bariton **WILLEM DE VRIES** is op vele fronten actief: op het operatoneel, in liedrecitals, als oratoriumzanger en als vast lid van vocaal ensemble Frommermann. Met dirigenten als Reinbert de Leeuw, Ed Spanjaard, Jos van Veldhoven, Peter Dijkstra en Erik van Nevel werkte hij samen. Te zien was Willem de Vries in producties van Opera Studio Amsterdam en Opera Trionfo. Opera Zuid strikte hem voor onder andere *Falstaff*, *Faust* (Gounod), *Hänsel und Gretel* en *Le nozze di Figaro* (Conte Almaviva). Papageno (*Die Zauberflöte*) zong hij onlangs in het Concertgebouw. Zijn studie rondde hij af in 2008, bij Margreet Honig te Amsterdam. Masterclasses kreeg hij van Dietrich Fischer-Dieskau, Thomas Quasthoff, Graham Johnson, Jard van Nes, Rudolf Jansen, Udo Reinemann en Maarten Koningsberger. Met Frommermann was Willem de Vries twee keer op televisie te zien: in het Koninginnedagconcert en het Prinsengrachtconcert.
website: willemdevries.nl

EVA KROON volgde haar bacheloropleiding aan het Haagse conservatorium bij Gerda van Zelm als hoofdvakdocent – coaching kreeg zij van Ira Siff en Peter Nilsson. Haar masterdiploma behaalde Eva Kroon aan the Dutch National Opera Academy (DNOA). Masterclasses volgde zij bij Gemma Visser, Graciela Araya, Gabriele Fontana, Dennis O'Neill, Mark Tucker, Marco Canepa en Jard van Nes. Meerdere operarollen heeft Eva Kroon al gezongen: Sesto (*La clemenza di Tito*), Nancy (*Albert Herring*), Dorabella (*Così fan tutte*), Orphée (Glucks *Orphée et Eurydice*) en Soeur Mathilde (*Dialogues des Carmélites* van Poulenc). In december 2008 kroop zij in de huid van Carmen, in een bewerking van de opera van Bizet (een productie van Stella Den Haag, het Nationale Toneel en het Koninklijk Conservatorium van Den Haag). Eva Kroon zingt ook oratoria en concertrepertoire (onder andere missen van Mozart en de *Stabat Maters* van Rossini en Dvořák). Zij werkte samen met dirigenten als Reinbert de Leeuw, Jaap van Zweden en Jac van Steen. Ook in liedrecitals is zij te beluisteren. In kleinere theaters en huisconcerten brengt zij, met haar

pianist en Trio Calore, regelmatig lied en opera op een eigenwijze manier tot leven.

website: evakroon.nl

De alt **ANNA TRAUB** groeide in Zwitserland op, maar woont tegenwoordig in Nederland. Zij zingt opera, oratoria, lied- en concertrepertoire in binnen- en buitenland. Onlangs viel zij in meerdere operaproducties op: als Cherubino in *Le nozze di Figaro* (op het Conservatorium van Amsterdam), als Sesto in *La clemenza di Tito* (in het Lucent Dans Theater Den Haag met dirigent Richard Egarr en regisseur Floris Visser).

En dit seizoen vertolkte zij Orlando in Händels gelijknamige opera (met het Combattimento Consort Amsterdam) en Marianna in Rossini's *Il signor Bruschino*. Haar bacheloropleiding volgde Anna Traub in Luzern bij Barbara Locher – die sloot zij in 2006 af met onderscheiding. Verhuisd naar Nederland vervolgde zij haar studie bij Valérie Guillorit en Pierre Mak aan het Conservatorium van Amsterdam. Lessen nam Anna Traub verder bij Gemma Visser (Maastricht), Ira Siff (New York) en pianist David Bollen. Masterclasses kreeg zij van Margreet Honig, Thomas Hampson, Gerhard Darmstadt, Richard Wistreich, Udo Reinemann, Christiane Oelze en Emma Kirkby.

website: annatraub.com

De Engelse sopraan **NICOLA MILLS** begon haar zangopleiding aan The Royal Scottish Academy of Music and Drama bij Patricia MacMahon. Momenteel studeert zij bij Charlotte Margiono. In 2007 nam Nicola Mills deel aan The Samling Foundation Masterclass van Philip Langridge. Bij de Glyndebourne Festival Opera zong zij twee seizoen lang kleine rollen en nam zij diverse understudies voor haar rekening.

In het seizoen 2009/10 was Nicola Mills verbonden aan de Opera Studio Nederland. Zij trad op in een Händel-productie van het Combattimento Consort en in Purcells *Dido and Aeneas* bij Opera Zuid en Opera Royal de Wallonie. Bij Opera Onafhankelijk Toneel te Rotterdam vertolkte zij Branghien in Frank Martins *Le vin herbé*. Als oratorium- en concertzangeres heeft Nicola Mills ruime

ervaring opgedaan in heel Europa. In 2010 debuteerde zij in het Concertgebouw; daar zong zij in 2011 ook Papagena, in een kinderversie van Mozarts *Zauberflöte*. Onlangs werkte zij mee aan het galaconcert voor de tachtigste verjaardag van Cristina Deutekom.

website: nicola-mills.com

De bariton LUDOVIC PROVOST studeerde aan de conservatoria van Perpignan en Parijs bij Yves Sotin, en aan de Dutch National Opera Academy bij Alexander Oliver en Margreet Honig. Masterclasses kreeg hij van Noelle Barker, Maarten Koningsberger, Howard Crook, Ann Murray, Mark Tucker, Marco Canepa en Kim Criswell. Hij behaalde de finale van verschillende concoursen, waaronder Centre Français de Promotion Lyrique, Concours Lyrique International en de Nederlandse Vocalisten Presentatie. In 2000 debuteerde hij met het ensemble Les éléments. Hij zong daarna in het Nederlands Kamerkoor, de Nederlandse Bachvereniging en Les Arts Florissants. Momenteel is hij vaste zanger van het Groot Omroepkoor. Als solist werkte hij samen met bekende dirigenten als William Christie, Alfredo Bernardini, Richard Egarr, Olivier Schneebeli en Christophe Rousset. Ook werkt hij regelmatig mee aan producties van VocaalLAB. Ludovic Provost nam diverse operarollen voor zijn rekening, zoals Figaro (Mozarts *Le nozze di Figaro*), Demetrius (Britten's *A Midsummer Night's Dream*), Melisso (Händels *Alcina*), Curio (Händels *Giulio Cesare*), Gianni Schicchi (Puccini) en Mercutio (Gounods *Roméo et Juliette*).

De tenor **SÉBASTIEN ROMIGNON ERCOLINI** uit Brussel studeerde aan het Conservatorium van Luxemburg. In de klas van bariton Louis Landuyt behaalde hij de eerste prijs. Vooral in Vlaanderen en Wallonië is hij veelvuldig te beluisteren. Zijn repertoire is breed. Hij is een veelgevraagd solist voor oratoria, requiems, missen en *stabat maters* van componisten uit verschillende stijlperiodes. Ook als

liedzanger profileert hij zich – hij werkt vast samen met de pianist Jean-Pierre Moemaers. Als operazanger heeft hij al vele rollen voor zijn rekening genomen: bijvoorbeeld Graaf Almaviva (*Il barbiere di Siviglia*), Alfred (*Die Fledermaus*), Nadir (*Les pêcheurs de perles*), Gérald (*Lakmé*), Griolet (*La fille du tambour-major*), Tamino (*Die Zauberflöte*) en onlangs Armand de Clerval (*Thérèse* van Massenet). Hij verleende zijn medewerking aan verschillende prestigieuze concerten: het gala van de 80ste verjaardag van de Belgische Kunstenaars Bond, de inauguratie van de nieuwe opera van Luxemburg in 2005 en het eindejaarsgala van de Opera van Gent. In maart van 2011 zong hij te Brussel Pâris (Offenbachs *La belle Hélène*). Binnenkort debuteert hij aan de Opera Royal de Wallonie.

website: romignon.be

JOB HUBATKA was zeventien, toen Nina Simone hem hoorde zingen. Ze vroeg hem: ‘Do you want to become a musician?’ Toen hij verbaasd ‘nee’ zei, antwoordde ze: ‘you better think about it.’ Geïnspireerd door ‘the High Priestess of Soul’, begon hij met jazz-zang aan het Koninklijk conservatorium in Den Haag. Aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam studeerde hij af als klassieke

zanger. Zijn hoofdvakdocenten waren Charles van Tassel en Udo Reinemann. Job Hubatka vertolkte o.a. Mr. Slender in *Falstaff* van Salieri en Dulcamara in *L’elisir d’amore* van Donizetti. Met het ensemble Firma Continuo maakte hij de voorstelling *Orfeus*. Hij vertelt en bezingt het verhaal van Orfeus met muziek uit de vele opera’s op dit thema door de eeuwen heen. Naast klassiek en barok, geniet hedendaagse muziek zijn grote interesse. Job Hubatka zong in opera’s van Chiel Meijering, Edward Top, Maria de Alvear, Huba de Graaff, Steven de Jong en Alexander Raskatov (*A Dog’s Heart* – De Nederlandse Opera). Naast zijn werk

als operazanger, soleert Job Hubatka regelmatig in bekende en minder bekende oratoria.
website: jobhubatka.nl

(Yavuz) **ARMAN İŞLEKER** groeide op in Turkije. Hij begon als gitarist. Na zijn middelbare school switchte hij over naar zang, dat hij van 2000 tot 2007 studeerde aan de Mimar Sinan University bij Suat Arikian, Nursel Oncul en Yetka Kara. Tijdens zijn studie jaren nam hij deel aan verschillende concoursen waar hij goede resultaten behaalde – in het Siemens Opera Concours in Sofia won hij de tweede prijs. Ook zong hij in meerdere operaproducties: hij vertolkte Bartolo (*Le nozze di Figaro*), Don Alfonso (*Così fan tutte*) en Falstaff (Nicolai's *Lustigen Weiber von Windsor*). Zijn masterstudie volgt Arman İşleker momenteel aan de Dutch National Opera Academy met Pierre Mak als docent en Peter Nilsson en Han Louis Meyer als coaches. In het kader van de Academy werkte hij mee aan verschillende operaproducties: hij zong Superintendant Budd (In Britten's *Albert Herring*), Publio (in *La clemenza di Tito*), Dulcamara (in *L'elisir d'amore*) en Presto (in Poulenc's *Les mamelles de Tirésias*). Onlangs was Arman İşleker te zien in de titelrol van Rossini's *Il signor Bruschino* (met het Nationaal Jeugd Orkest en Richard Egarr).

OPERA TRIONFO

Opera Trionfo werd in 1998 door Jeanne Companjen opgericht. Dit gezelschap brengt kleinschalig, flexibel muziektheater als reisproductie. Het stelt jonge vocalisten in de gelegenheid podiumervaring op te doen op professioneel niveau. Met een voorkeur voor origineel en vaak niet eerder in Nederland uitgevoerd repertoire, voegt Opera Trionfo een belangrijke dimensie toe aan het gangbare opera-aanbod in Nederland.

BESTUUR

Mr. R.A.E. Stuyt, *voorzitter*

Drs. F.X.M. Hilhorst, *vice-voorzitter en penningmeester*

Mw. J. ten Doesschate-Timmerman, *secretaris*

Bubo Damen, *lid*

ALGEMEEN DIRECTEUR

Jeanne Companjen

COMITÉ VAN AANBEVELING

Ir. E.P. de Groot, *strategy & management Boer en Kroon*

Jan Bouws, *regisseur*

Meinard Kraak, *zanger*

Mw. M.W.P. Berendse, *directeur Kunst en Zaken*

Drs. C.H. Boer, *voorzitter bestuur Vereniging Vrienden van De Nederlandse Opera*

A.G.F. Boersma, *oud-voorzitter Amsterdamse Kunstraad*

Mr. J.E.W. van Eeghen

Max van Egmond, *zanger*

Margreet Honig, *zangpedagoge*

Mw. drs. A.C. van Hoytema, *hoofd culturele programma's TROS Radio*

Truze Lodder, *zakelijk directeur van De Nederlandse Opera*

Ruud van der Meer, *zanger*

Dr. A.H.G. Rinnooy Kan, *voorzitter SER*

Ed Spanjaard, *dirigent*

Mr. Th. van Grafhorst, *notaris*

ADRES

Opera Trionfo

Bronsteeweg 68

2101 AE Heemstede

info@operatrionfo.nl

www.operatrionfo.nl

La pietra del paragone kwam tot stand met dank aan:
Fonds Podiumkunsten
Het Kersjes Fonds
Vrienden van Opera Trionfo
Stichting Mundo Crastina Meliori
Stichting Trionfo Musketiers
Enkele particuliere gevers

COLOFON

Samenstelling/redactie programmaboekje
Dimitri van der Werf, Jeanne Companjen
Grafische vormgeving
De Boer & Van Teylingen, Den Haag
Druk
Efficiënta, Krimpen aan den IJssel

opera
Trionfo
